

Krzysztof Dmitruk

Konferencja poświęcona badaniom życia literackiego w Polsce w latach 1863-1970

Biuletyn Polonistyczny 19/3 (61), 35-37

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KONFERENCJA POŚWIĘCONA BADANIOM ŻYCIA LITERACKIEGO W POLSCE W LATACH 1863 – 1970

Kolejna konferencja przedstawicieli zespołów naukowych badających życie literackie XIX i XX wieku, której gospodarzem był tym razem Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, odbyła się w Sosnowcu w dniach 17 i 18 listopada 1975 r. W porównaniu z poprzednimi imprezami (Łódź, Wrocław, Kraków), narada śląska miała nieco odmienny charakter: zespoły uniwersyteckie zdobyły już bowiem znaczną orientację w zakresie przedmiotu badań i zdecydowanie przekroczyły wstępne etapy organizacji prac dokumentacyjnych. W tej sytuacji obecni na konferencji kierownicy zespołów (lub delegowani przez nich specjaliści) mogli przedstawić wyniki swoich doświadczeń i dokonać krytycznej oceny dotychczasowego dorobku.

Podstawę dyskusji stanowiły referaty przygotowane przez członków dwóch zespołów uniwersyteckich: warszawskiego i łódzkiego. Obszerna, 170-stronicowa praca J. Kosteckiego (UW) dotyczyła faktów życia literackiego Warszawy w roku 1878. Rzecz przedstawiona została uczestnikom konferencji jako projekt syntetycznego opracowania kroniki życia literackiego określonego ośrodka i roku. Była to jednocześnie bogato udokumentowana próba prezentacji techniki i metodologii prac prowadzonych przez zespół Uniwersytetu Warszawskiego pod kierownictwem doc. S. Frybesa. Drugi referat, B. Mazana (UŁ), dotyczył spraw kultu Herrika Sienkiewicza w Łodzi w latach 1900–1904.

Oba referaty sporządzone zostały według instrukcji opracowanej kilka lat temu przez doc. S. Frybesa. W obu przypadkach podstawowym źródłem informacji było czasopismo, a elementarną jednostką chronologiczną – rok kalendarzowy. Dyskusja dotyczyła głównie tych właśnie założeń i ustaleń generalnych. Większość uczestników narady wskazywała na odrębność czasu literackiego i czasu fizycznego: mechanicznie wydzielone i sztucznie zamknięte odcinki procesów historycznoliterackich prowadzić mogą, według dyskutantów, jedynie do uzyskiwania obrazów znie-

kształconych i naukowo bezwartościowych. Rzetelne i interesujące referaty dowiodły w rezultacie, że niezbędne jest gruntowne przemyślenie i udoskonalenie założeń metodologicznych prowadzonych badań i poszukiwań dokumentacyjnych.

W dyskusji poruszono także problem ujemnych skutków, jakie przynieść musi podtrzymywanie złudzenia, że badanie życia literackiego odbywać się winno za pomocą dwóch niezależnych procedur i technik. Pierwsza, która wystąpić ma na etapie gromadzenia materiałów dokumentacyjnych, odbywa się rzekomo bez zaplecza teoretycznego, klasyfikacji (wartościowania) i interpretacji; z założenia tego wynikałoby, że prace te wykonywać może zespół dość powierzchownie przygotowany merytorycznie, respektujący natomiast zasady sztuki dokumentacji. Dopiero na drugim etapie musiałby się pojawić historyk i socjolog literatury wraz ze swoimi narzędziami i aparatem naukowym, dopiero tutaj bowiem przewidziane jest miejsce na moment interpretacji, hierarchizacji etc.

Drugim istotnym problemem zajmującym uwagę uczestników konferencji była sprawa udoskonalenia technik zbierania i przechowywania informacji. Wszyscy dyskutanci zgodnie stwierdzili, że kartoteki rozrastają się w zawrotnym tempie i sami badacze przestają już panować nad materiałem, a wyszukanie potrzebnych informacji stanie się wkrótce po prostu niemożliwe. Rozmiary kartotek zwiększają się głównie z powodu niezliczonej liczby kart odsyłaczowych, indeksów etc.

Postanowiono więc podjąć próby ujednoczenia zapisu, kodowania i klasyfikacji kart dokumentacyjnych. Próby te obejmują także opracowanie projektu zmiany systemu gromadzenia, przygotowywania i przechowywania informacji. W tym celu sprawdzi się przydatność do prowadzenia badań nad życiem literackim perforowanych kart selekcyjnych K₂PN i opracuje wzór książki kodowej wraz z instrukcją.

Podobnie działanie koordynacyjne i integrujące podjęto w sprawie ustalenia kanonu źródeł wyzyskiwanych przez poszczególne zespoły oraz przedyskutowano formy publikacji wyników badań.

Konferencja uświadomiła zebranym, że dyscyplina nasza, rozwijana w ramach przyszłego problemu węzłowego, nie może mieć charakteru dziedziny przyczynkarskiej i pomocniczej. Dyskusja wykazała jednocześ-

nie, że tendencje do utrzymania wąskiej (wyłącznie "wysokoartystycznej" i literackiej) perspektywy badań nad życiem literackim są w niektórych zespołach jeszcze bardzo silne. Niedoceniana jest potrzeba zajęcia się zjawiskami szeroko pojmowanej komunikacji literackiej i społecznej, obejmującej przede wszystkim sprawy odbiorcy i odbioru. W dotychczasowej "instrukcji" główny nacisk położony jest na tekst i jego "wirtualne", a nie na rzeczywiste, życie literackie i kulturowe.

Konferencja miała charakter roboczy, zakończyła się więc szeregiem konkretnych dokonań programowych, zleceń i czynności organizacyjnych. Zmiana systemu finansowania tych badań niewątpliwie stanowić będzie dodatkowy czynnik przyspieszający przeobrażenia stylu pracy zespołów naukowych. Następne spotkanie (planowane na początek 1976 r.) zająć się ma już realizacją postulatów i propozycji zgłoszonych przez poszczególne grupy i zespoły badawcze.

Dr Krzysztof Dmitruk

KONFERENCJA TEORETYCZNO LITERACKA PT. „DIALOG W LITERATURZE”

W dniach 12-14 maja 1975 r. odbyła się na Uniwersytecie Warszawskim (sala im. Brudzińskiego) międzyuniwersytecka Konferencja Teoretycznoliteracka na temat "Dialog w literaturze", zorganizowana przez Zakład Teorii Literatury i Poetyki UW pod kierownictwem doc. dra Andrzeja Lama. Stroną organizacyjną Konferencji zajmowali się drdr Eugeniusz Czaplejewicz i Edward Kasperski. Na program Konferencji złożyły się referaty z ośrodków uniwersyteckich w Warszawie, Łodzi i Toruniu. Wśród gości uczestniczących w dyskusjach znaleźli się m.in. przedstawiciele Krakowa i Lublina. W obradach udział brali - oprócz referentów i zaproszonych gości - zainteresowani pracownicy Instytutu Filologii Polskiej UW oraz studenci.

Na Konferencji ogłoszono ogółem 16 referatów. W pierwszym dniu obrad dominowała problematyka ogólnoteoretyczna dialogu. Prof. dr Teresa Cieślikowska (Łódź) zainaugurowała obrady referatem "Rodza-